

Dosarul nr. 2ra-517/2021

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. A.Miron)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. V.Buhnaci, V.Sîrbu, O.Cojocaru)

Î N C H E I E R E

16 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Procuratura Generală, Bîrlădeanu Valentin, reprezentat de avocatul Bargan Alexandru și de Ministerul Justiției,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Bîrlădeanu Valentin împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la încasarea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din 18 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 08 noiembrie 2019, Bîrlădeanu Valentin, prin intermediul avocatului Bargan Alexandru, împuternicit în baza mandatului seria MA. nr. 1362136 din 26 iunie 2019, s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, solicitând încasarea din contul Ministerului Justiției în beneficiul lui Bîrlădeanu Valentin a sumei de 494,45 GBP (lire sterline), 339,98 EURO și 9000 MDL în calitate de prejudiciu material cauzat prin atragerea ilegală la răspundere penală, a sumei de 5000 de lei în calitate de amendă achitată în baza sentinței de condamnare, a sumei de 200 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin atragerea ilegală la răspundere penală cât și încasarea a cheltuielilor judiciare ce urmează a fi suportate pe parcursul judecării prezentei cauze.

În motivarea pretențiilor reclamantului a invocat, că la data de 03 mai 2016 de către OUP SUP al IP Botanica, mun. Chișinău în baza indicilor infracțiunii prevăzute la art.XXXXX Cod penal a fost intentată o cauză penală. Prin Sentința Judecătoriei Chișinău /sediul central/ din XXXXX, Bîrlădeanu Valentin a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art.XXXXX Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa cu amendă, în mărime de 500 unități convenționale. S-a dispus încasarea de la Bîrlădeanu Valentin în beneficiul lui Toma Denis prejudiciul material în mărime de 500 EURO, conform cursului valutar la data executării sentinței și 3000 de lei.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 aprilie 2018 a fost respins ca nefondat apelul declarat, și menținută sentința primei instanțe. Totodată la deliberare, unul din judecătorii ce făcea parte din complet a emis opinie separată, prin care a dispus achitarea lui Bîrlădeanu Valentin de comiterea infracțiunii de furt. Decizia instanței de apel a fost atacată cu recurs ordinar de către avocatul Bargan Alexandru în numele inculpatului.

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 11 decembrie 2018, s-a admis recursul ordinar declarat, s-a casat total decizia instanței de apel și s-a dispus rejudecarea cauzei de către Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 27 februarie 2019, apelul declarat de către apărător în numele inculpatului Bîrlădeanu Valentin a fost admis, casată total sentința Judecătoriei Chișinău /sediul central/ din 27 decembrie 2017 și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Bîrlădeanu Valentin a fost achitat de comiterea infracțiunii prevăzute la art.XXXX Cod penal, deoarece fapta nu a fost comisă de inculpat.

Prin încheierea irevocabilă a Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 19 iunie 2019, recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de Circumscripție, Djulieta Devder împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 27 februarie 2019, a fost declarat inadmisibil, ca fiind vădit neîntemeiat.

A indicat reclamantul că, circumstanțele constatate de către instanțele de judecată ierarhic superioare, în mod evident denotă atragerea ilegală a lui Bîrlădeanu Valentin la răspundere penală și condamnare ilegală, iar ultimul întrunește toate condițiile prevăzute de lege pentru a beneficia de remedierea prejudiciului material și moral suportat ca urmare a tragerii ilegale la răspundere penală și condamnarea penală definitivă a lui Bîrlădeanu Valentin în mod ilegal, pe parcursul examinării cauzei sale penale de către instanțele de judecată, ultimul a suportat un prejudiciu material considerabil, legat de necesitatea achitării permanente a serviciilor de asistență juridică, a serviciilor de transport pentru deplasarea sa la ședințele de judecată, dar și pentru executarea sentinței penale emise.

A mai indicat că, odată cu intentarea cauzei penale menționate supra, a fost nevoit de a pleca peste hotarele țării la muncă pentru a obține resurse și a achita serviciile unui apărător calificat, dar și pentru întreținerea familiei și a copilului minor. Totodată, ultimul a suportat un prejudiciu material legat de achitarea permanentă a serviciilor de transport de la muncă de peste hotarele țării și vice-versa, cheltuieli ce urmează a fi încasate din contul statului, în baza art. 7 lit. g) al Legii.

Astfel, a relatat reclamantul că, a suportat un prejudiciu material în mărime totală de 494,45 GBP (lire sterline), 339,98 EURO și 9000 de lei.

La fel, reclamantul a indicat că, pedeapsa penală executată după emiterea deciziei Curții de Apel Chișinău din 24 aprilie 2018 (pronunțată motivat la 24 mai 2018) prin care a fost menținută sentința de condamnare a acestuia din 27 decembrie 2017, Bîrlădeanu Valentin a executat-o, achitând în contul Trezoreriei de stat la data de 25 mai 2018 suma de 5000 de lei, astfel, având în vedere că, în final prin decizie irevocabilă s-a constatat nevinovăția lui Valentin Bîrlădeanu, suma de 5000 de lei urmează a fi încasată în beneficiul reclamantului.

În afară de cele menționate mai sus, reclamantul a indicat că a suportat un prejudiciu moral enorm de mare, manifestat prin frustrarea sa în calitate de persoană, înjosirea pe care a suportat-o și o suportă în fața societății, neîncrederea în organele de drept, neîncrederea pe care o simțea în permanență din partea familiei, a rudelor și a prietenilor, imposibilitatea de a se angaja în câmpul muncii, fiind tratat ca un delincvent și infractor. Prin tragerea la răspundere penală reclamantului i s-a adus atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, iar suferințele psihice provocate trebuie compensate prin acordarea unor despăgubiri.

A declarat reclamantul că, odată cu citarea acestuia la poliție, organele de urmărire penală, procuratură era nevoit în permanență de a explica prietenilor, persoanelor cunoscute, că nu a sustras el nimic, nu a comis careva infracțiune și neîntemeiat și ilegal este terorizat de organele de urmărire penală. De asemenea, s-a pomenit într-o situație destul de stresantă și înjositoare în momentul în care soției sale și copilului a trebuit să le explice că nu el a comis infracțiunea. În așa mod, personalitatea lui în tot acest răstimp a fost denigrată în cel mai josnic mod. Pentru el era de neînțeles cum e să fie învinuit „așa din senin” la un moment dat că, ar fi spart un automobil din care ar fi sustras mai multe bunuri, pe când el niciodată nu a fost în conflict cu legea, nu a fost niciodată sancționat măcar contravențional.

A susținut reclamantul că, după incidentul menționat, a fost nevoit să plece peste hotarele țării pentru a avea posibilitatea de a-și întreține familia.

A mai specificat reclamantul că, urmărirea penală și examinarea cauzei a avut loc mai mult de 3 ani, iar în timpul urmăririi penale, la 09 septembrie 2016 a fost aplicată în privința sa, măsura preventivă - obligarea de a nu părăsi localitatea. Ulterior, pe parcursul judecării cauzei în fond, în lipsa unei citații legale, în privința lui Bîrlădeanu Valentin a fost dispusă aducerea silită de câteva ori, în anul 2017. Atragerea la răspundere penală a avut un impact negativ asupra sa, a familiei sale, fiind atras ilegal la răspundere penală a simțit o frustrare profundă, deoarece în fața societății, a familiei și a rudelor, a prietenilor și partenerilor de afaceri, calitățile sale personale au fost denigrate, s-a creat falsa impresie că este delincvent, implicat în treburile murdare și ilegale. Deoarece răspunderea pentru prejudiciul moral are un caracter compensator, acesta urmează să se determine de către instanța judecătorească, reieșind din circumstanțele concrete ale cauzei, ținându-se cont de persoana reclamantului și de măsura în care această compensație poate să-i aducă satisfacție.

Astfel a considerat reclamantul că, despăgubirea de 200000 de lei va reprezenta o compensație suficientă, echitabilă și nicidecum excesivă a prejudiciului moral cauzat prin tragere ilegală la răspundere penală și condamnare ilegală.

Prin hotărârea Judecătoria Chișinău, sediul Centru din 07 iulie 2020, acțiunea a fost admisă parțial, fiind dispusă încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul reclamantului Bîrlădeanu Valentin suma de 5000 de lei cu titlu de amendă achitată, suma de 50000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 14000 de lei cu titlu de cheltuieli pentru serviciile juridice, iar în total suma de 69000 de lei. În rest acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 18 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău s-au respins apelurile declarate de avocatul Bargan Alexandru în interesele lui Bîrlădeanu Valentin, de Procuratura Generală și Ministerul Justiției și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 07 iulie 2020.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a invocat că urmărirea penală și examinarea cauzei a avut loc mai mult de 3 ani, iar în timpul urmării penale, la 09 septembrie 2016 a fost aplicată în privința reclamantului, măsura preventivă - obligarea de a nu părăsi localitatea. Ulterior, pe parcursul judecării cauzei în fond, în privința lui Bîrlădeanu Valentin a fost dispusă aducerea silită de câteva ori, în anul 2017.

Astfel, instanța de apel a conchis că în situația descrisă se întrunesc temeiurile legale de intervenire a răspunderii Statului pentru acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, deoarece în cadrul efectuării urmării penale față de reclamant au fost aplicate măsuri preventive și de constrângere, care au limitat dreptul fundamental al acestuia garantate de art. art. 25 și 28 Constituția R.Moldova cum și art. art. 5 și 8 CEDO, la libertate și siguranță, cum și la respectarea vieții private și de familie.

În acest sens, instanța de apel a acceptat poziția părții reclamante, privind limitarea acestuia în liberate, prin aplicarea măsurii preventive obligarea de a nu părăsi localitatea, cum și prin atentarea la dreptul de a-i fi respectată viața privată și de familie, urmare a intentării procesului penal.

Instanța de apel a concluzionat că, în speță se întrunesc temeiurile stabilite de art. 3 lit. a) și lit. c) și art. 6 lit. b) al Legii nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Astfel, instanța de apel a constatat, că quantumul compensației prejudiciului moral cauzat reclamantului este într-un raport proporțional gradului în care reputația acestuia a fost lezată și gradului de vinovăție al autorului prejudiciului, cât și cu măsura în care această compensare va aduce satisfacție victimei, fiind luat ca reper perioada derulării urmării penale, aplicarea în privința reclamantului a măsurilor preventive - obligarea de a nu părăsi localitatea, perioada și intensitatea altor restricții și atentări la drepturile și libertățile fundamentale, cum și însăși perioada menținerii acestuia sub urmărirea penală.

Prin urmare, instanța de apel a concluzionat că suma de 50000 de lei dispusă spre încasare de către instanța de fond reprezintă o sumă rezonabilă și va acorda o despăgubire utilă și suficientă daunelor compensatoare pagubelor de ordin moral, această despăgubire corespunzând și criteriilor de despăgubire stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa.

Ca consecință, instanța de apel a respins atât argumentele apelanților Ministerului Justiției și Procuraturii Generale referitoare la caracterul excesiv și lipsit de temei factual și legal al sumei, echivalent bănesc al prejudiciului moral, adjucecat cât și argumentele apelantului Bîrlădeanu Valentin privind insuficiența și disproportionalitatea prejudiciului moral încasat de instanța de fond.

La 10 februarie 2021 prin intermediul oficiului poștal Procuratura Generală a depus recurs împotriva deciziei din 18 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea parțială a deciziei recurate și a

hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi decizii de respingere a prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii s-a invocat că, deși Bîrlădeanu Valentin a fost achitat, nu au fost constatate careva încălcări din partea organului de urmărire penală, iar acțiunile de urmărire penală efectuate nu pot fi considerate ca ilegale numai datorită existenței unei sentințe de achitare.

Menționează Procuratura Generală că, în speță nu au fost constatate temeiurile prevăzute la art.6 al Legii nr.1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, care ar acorda dreptul lui Bîrlădeanu Valentin la repararea prejudiciului conform legii.

La 19 februarie 2021 Bîrlădeanu Valentin, reprezentat de avocatul Bargan Alexandru a depus recurs împotriva deciziei din 18 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea integrală a deciziei recurate și parțial a hotărârii instanței de fond în partea respingerii pretențiilor din acțiune, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea cererii de recurs s-a invocat prevederile art.432 alin.(2) lir.a), b), b¹),c), d) Cod de procedură civilă.

Consideră că atât instanța de apel, cât și instanța de fond nu au aplicat prevederile art.117, art.137, art.138 Cod de procedură civilă, art.27 din Constituție, eronat a interpretat prevederile art.167, art.171 Cod de procedură civilă precum și art.11 Legea nr.1545 din 25 februarie 1998, art.2036-2037 Cod civil.

La 12 martie 2021 Ministerul Justiției a depus recurs împotriva deciziei din 18 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel la adoptarea soluției judecătorești a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Or, pentru aplicabilitatea prevederilor din Legea nr.1545-XIII din 25.02.1998, necesită a fi întrunite cumulativ, atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Prin urmare, normele legale în cauză sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

Relatează că, instanța de apel nejustificat și neîntemeiat a menținut hotărîrea instanței de fond, în condițiile în care prezenta acțiune nu întrunește toate condițiile de aplicabilitate a Legii nr. 1545. Or, în astfel de situații nu există nici temei legal de a solicita încasarea acestui prejudiciu.

În vederea invocării Legii nr. 1545, a accentuat recurenta că este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătorec de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana. Or, instanța de fond, cât și instanța de apel urmau să indice expres care anume act normativ justifică răspunderea statului.

Prin urmare, recurenta a indicat că la materialele cauzei nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție, sau a unui eventual organ ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

Conform art.434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei la 18 noiembrie 2020 și a expediat copia deciziei participanților la proces la 16 decembrie 2020 (f.d.232), însă la materialele cauzei lipsește dovada recepționării deciziei recurete.

Prin urmare, recursurile declarate la 10 februarie 2021, 19 februarie 2021 și 12 martie 2021 se consideră depuse în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art.439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Prin notificarea din 25 februarie 2021, Curtea Supremă de Justiție în conformitate cu art. 439 alin. (2) CPC a expediat intimațiilor copia recursului și i-a înștiințat despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Examinând temeiurile recursurilor completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

În conformitate cu art.432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului.

Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Dat fiind faptul că temeiurile de declarare a recursului împotriva deciziei curții de apel, prin prisma prevederilor secțiunii a 2-a a capitolului XXXVIII al din Codul de procedură civilă, sunt strict delimitate de art. 432, Completul reține că reieșind din prevederile art. 437 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, în sarcina recurentului este impusă obligația delimitării esenței, temeiului și

argumentării acelei/acelor încălcări esențiale și/sau a acelor circumstanțe ce indică la aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural, și care ar dicta necesitatea declarării recursului ca fiind admisibil.

În speță, însă criticile invocate de recurenți nu pot duce la admisibilitatea recursului, or, acestea nu pot fi reținute prin prisma art. 432 din Codul de procedură civilă, în condițiile în care se insistă în mod exclusiv asupra reaprecierii circumstanțelor cauzei, în detrimentul evidențierii ilegalității soluției instanței de apel.

În acest context este de menționat faptul că recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt. Acest fapt denotă caracterul declarativ al recursului, fiind lipsit de esență, care evidențiază simplul fapt al dezacordului recurentului cu soluția dată de instanța de apel, precum și lipsa temeiurilor legale de declarare a recursului, având în vedere faptul că, rolul exclusiv al recursului este de a asigura efectuarea unui control de legalitate a deciziei atacate în baza temeiurilor legale de declarare a recursului strict prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Abordarea recurenților, în speță, însă evidențiază în mod clar dezacordul acestora cu soluția dată de instanța de apel, iar argumentele recursurilor nu permit identificarea omisiunilor sau erorilor care ar impune declararea acestora ca fiind admisibile.

Prin prisma jurisprudenței CEDO, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri, trăsătură distinctivă care nu este evidențiată în cererile de recurs declarate de Procuratura Generală, Bîrlădeanu Valentin, reprezentat de avocatul Bargan Alexandru și de Ministerul Justiției.

Astfel, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată lipsa temeiurilor care ar dicta necesitatea declarării recursurilor ca fiind admisibile.

În conformitate cu art. 270, 431 alin. (2), art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Recursurile declarate de Procuratura Generală, Bîrlădeanu Valentin, reprezentat de avocatul Bargan Alexandru și de Ministerul Justiției se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru